

Associacionisme educatiu

Gestió associativa

Centre de Recursos
per a les Associacions Juvenils
de Barcelona

Juliol 2017

Fitxa temàtica 01

“L'educació en el lleure és la forma educativa que consisteix en participar en activitats de temps lliure amb infants i joves.”

L'educació és un procés que dura tota la vida i que afavoreix el desenvolupament continu de les aptituds d'una persona, tant en la seva qualitat d'individu com en la de membre de la societat. La finalitat de l'educació és contribuir al ple desenvolupament de persones autònomes, solidàries, responsables i compromeses.

Generalment, distingim entre tres tipus d'educació: l'educació formal (aquella que està regulada pel sistema educatiu), l'educació informal (coneixements, hàbits i valors que aprenem sense haver-hi darrera una intenció educativa explícita; com per exemple amb la família, a través dels mitjans de comunicació, o en grups d'amics i amigues, etc.) i l'educació no formal que és el conjunt de les activitats organitzada amb finalitats educatives fora del sistema educatiu oficial establert (com ara l'educació en el lleure i les activitats extraescolars).

L'educació en el lleure és la forma educativa que consisteix en participar en activitats de temps lliure amb infants i joves. Aquesta aposta és duta a terme, sobretot, per l'associacionisme educatiu.

L'Associacionisme Educatiu el conformen un conglomerat d'organitzacions i moviments, democràtics i independents, dirigits per gent jove que duen a terme la seva tasca des del voluntariat i amb una intenció educativa explícita.

Tenen com a principal nucli d'interès les persones, principalment infants i joves, i recalquen fortament el sentit del compromís i de la responsabilitat individual i col·lectiva en el procés de creixement.

Tenen en comú característiques que reforcen la motivació

de l'individu per participar activament en processos d'aprenentatge col·lectiu: el caràcter voluntari de les persones que decideixen participar-hi, l'aprenentatge per la pràctica, l'establiment de programes progressius, la pertinença a un grup de companyes i companys d'edats semblants, el foment de la iniciativa i de la responsabilitat, i el desenvolupament d'un sistema de valors per transformar la societat. Dins d'aquest ampli espai, **destaquen els espais, els agrupaments escoltes, així com els casals de joves.**

Paral·lelament a la funció transformadora que desenvolupa l'associacionisme educatiu, **també hi ha activitats de serveis educatius**, a vegades coorganitzades per pròpies entitats de l'associacionisme educatiu, però que es caracteritzen en aquest cas, per tenir un caràcter educatiu més global i assistencial. Es caracteritzen per tenir persones contractades i una oferta especialitzada a partir d'una demanda tant pública com privada. Algun exemple podrien ser els casals d'estiu o les activitats extraescolars.

1. Estirant del fil

Els Agrupament Escoltes sorgeixen a Catalunya a principis del segle XX influenciats per nous moviments educatius que estan sorgint tant a Anglaterra de la mà de l'ex - militar anglès **Robert Baden Powell**, així com de les revisions més modernes de França i Bèlgica.

Tot i això, la primera experiència de lleure infantil documentada a Catalunya es va produir a finals del segle XIX quan es van fer els primers campaments per a nens malalts de l'hospital de Berga, una aposta influenciada pel

moviment higienista que havia començat a néixer en alguns països europeus.

Tant el moviment Escolta i Guia com la tradició catalana de l'Esplai han crescut en un permanent diàleg entre la laïcitat i la confessionalitat. Si bé la majoria de moviments sorgeixen arran d'iniciatives catòliques a principis de segle XX, ja en el context de la segona república no són pocs els moviments d'esplai o els agrupaments escoltes que abracen les tendències laïcistes i de renovació pedagògica de l'escola moderna i la tradició de Ferrer i Guàrdia entre d'altres.

Amb l'arribada del franquisme però, l'escoltisme, que era el principal moviment d'associacionisme educatiu aleshores, es veu obligat a moure's en la més absoluta clandestinitat. A finals dels anys 50 el l'església a través del bisbat abraça el que ja estaven fent moltes parròquies i entitats socials i ho protegeix del franquisme creant **dues associacions no-mixtes: Minyons Escoltes de Catalunya (nois) i les Guies Sant Jordi (noies)**.

A principis dels 60, els Agrupaments s'havien convertit en una autèntica escola de ciutadania i un dels pocs llocs on es podia parlar català amb normalitat.

Paral·lelament, també a finals dels anys 50, diversos centres d'esplai es federen en el que avui es coneix com a **Moviment de Centres d'Esplais Cristians de Catalunya (MCECC)**.

Amb els últims anys de la dictadura franquista l'associacionisme educatiu es consolida a Catalunya. El 1974 neix **Escoltes Catalans**, fruit de diverses confluències entre associacions escoltes, com a principal associació escolta laica de Catalunya.

El 1977 els Minyons Escoltes i les Guies Sant Jordi es fusionen en Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

Finalment l'any 1982 es funda **Esplac** amb la voluntat de constituir-se com un referent dels esplais laics a Catalunya. Davant del debat obert a Catalunya als anys vuitanta sobre la professionalització de l'esplai, Esplac va optar per mantenir el seu esperit associatiu i voluntari diferenciant una i altra funció. Esplac es defineix avui dia com a una associació d'esplais laica i progressista que treballa des del voluntariat per a la transformació social en base els drets dels infants i mitjançant l'educació popular.

L'any 2000 algunes associacions escoltes que no estaven adscrites a les dues principals associacions de Catalunya, van conformar **Acció Escolta de Catalunya** que, juntament amb Escoltes Catalans i Minyons Escoltes i Guies de Catalunya van reforçar, al mateix temps, la ja existent **Federació d'Escoltisme i Guiatge de Catalunya (FCEG)**. En els últims anys aquestes tres associacions han iniciat un procés que en preveu la fusió en una única associació Escolta i Guia, catalana i oberta.

Són trets essencials de l'escoltisme a Catalunya, la

participació democràtica, tant de metodologia interna com d'aprenentatge pels infants i joves, l'entorn natural com a «lloc bo» per la realització de les activitats pròpiament educatives que desenvolupen, i l'educació a través de l'acció. La **metodologia de l'Aprenentatge i Servei (ApS)** n'és també un tret distintiu. En definitiva, l'educació per la transformació social.

D'altra banda, l'any 1994 els casals i grups de joves que formaven la comissió Esplac - Jove, creen **l'Associació de Casals i Grups de Joves de Catalunya**, esdevenint una entitat més del **MLP (Moviment Laic i Progressista)**. Casals de Joves de Catalunya neix amb l'objectiu de consolidar una societat civil forta i articulada que contribueixi al desenvolupament d'una alternativa de transformació que pugui impulsar un sistema de vida diferent a l'existent.

La **Federació de Casals de Joves de Catalunya** agrupa avui dia associacions juvenils que fomenten la participació dels i les joves, des de la pròpia organització i sota els principis d'autogestió, democràcia, laïcitat i transformació social. El sentit de la federació respon a la voluntat de treballar conjuntament amb la idea que la xarxa d'inèrcies permeti a tots els casals optimitzar recursos, ser més capaços d'incidir en les temàtiques que els afecten com a col·lectiu, intercanviar experiències i poder donar suport a tots els projectes que, sota els principis que comparteixen, vulguin sumar-s'hi.

Per fer-ho desenvolupen activitats de lleure juvenil que, independentment de la seva tipologia, busquen la implicació dels i les joves.

En virtut del relleu que la història de l'associacionisme educatiu ha acabat generant a Catalunya, a continuació **us llistem les principals entitats de l'associacionisme educatiu** que existeixen a dia d'avui.

2. L'escoltisme català

Acció Escolta de Catalunya (AEC)

C/ d'Avinyó, 44, 1r
08002 – Barcelona
936 011 643
info@accioescolta.org
www.accioescolta.org

Acció Escolta de Catalunya constitueix una proposta d'educació en la llibertat des de l'Escoltisme; una escola de ciutadans activa, democràtica, laica, progressista i catalana. Té la finalitat de contribuir a l'autoformació de persones lliures, compromeses, coherents i obertes, disposades a transformar la societat i construir un món millor i més just.

Minyons Escoltes i Guies de Catalunya (MEGC)

Pg. Fabra i Puig, 260, 4t

08016 – Barcelona
933 403 450
barcelones@escoltesguies.cat
<http://demarcacions.escoltesiguies.cat/barcelones>

Minyons Escoltes i Guies de Catalunya és una associació sense ànim de lucre amb la missió d'educar infants i joves a través del mètode escolta i guia, fent-los protagonistes del seu creixement personal, per tal que esdevinguin persones actives, conscients i compromeses amb la societat.

Escoltes Catalans (EC)

C/ de la Mare de Déu del Pilar, 16 – 18
08003 – Barcelona
932 689 110
ec@escoltes.org
www.escoltes.org

L'escoltisme és per a Escoltes Catalans una manera de viure: un projecte educatiu que ajuda a formar persones sinceres, actives i compromeses. On nois i noies participen en projectes i activitats, des d'una excursió de cap de setmana fins a la descoberta d'un país llunyà. Tot l'any, infants i joves creixen junts sota la responsabilitat dels i les caps, joves competents que han rebut una àmplia formació.

Aquestes tres associacions formen part de la **Federació Catalana d'Escoltisme i Guiatge (FCEG)**, que és l'única entitat de Catalunya amb representació a nivell mundial a la WOSM (World Organization of Scouts Movement) i a la WAGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts).

3. Altres moviments escoltes

Centre Marista d'Escoltes (CMS)

C/ del Vallespir, 162
08014 – Barcelona
934 902 005
cms@maristes.cat
www.maristes.cat/cms

El Centre Marista d'Escoltes (CMS) és una entitat educativa formada per agrupaments dels col·legis Maristes de tot Catalunya. Pretén educar en el lleure a joves i infants mitjançant el mètode escolta que va idear Baden Powell i seguint, obert a altres carismes de vivència cristiana, l'estil marista.

WFIS – Catalunya

informacio@ac-scouts.org
<http://www.ac-scouts.org/>

L'Associació Catalana d' Scouts és una associació catalana que mitjançant el mètode scout els joves i infants són

educats per tal de desenvolupar en ells un esperit crític i un compromís envers el seu entorn. L'ideal de l'associació és treballar els objectius, principis i mètodes concebuts originalment per Baden Powell. Tot i que això suposi ser una associació més petita.

4. Federacions d'esplais i altres moviments d'associacionisme educatiu

Esplais Catalans (ESPLAC)

c. Avinyó, 44, 2n
08002 - Barcelona
Tel.: 933 026 103
esplac@esplac.cat
www.esplac.cat

Esplais Catalans és una associació d'esplais laica i progressista que treballa des del voluntariat per a la transformació social en base als drets dels infants, mitjançant l'educació popular. L'enfortiment i la participació dels esplais és la nostra raó de ser.

Federació de Casals de Joves de Catalunya

Carrer de Còrsega, 654, local 1B
08026 Barcelona
Tel.: 936 011 616
casaldejoves@casaldejoves.org
<http://www.casaldejoves.org/>

La Federació de Casals de Joves de Catalunya agrupa associacions juvenils que fomenten la participació dels i les joves, des de la pròpia organització i sota els principis d'autogestió, democràcia, laïcitat i transformació social.

Federació Catalana de l'Esplai

c. Llàstics, 2
08003 – Barcelona
Tel.: 934 747 474
federacio@fundesplai.org
<http://esplai.fundesplai.org/>

La Federació Catalana de l'Esplai és una entitat sense afany de lucre viva, participativa i compromesa, que impulsa el reconeixement social i educatiu dels centres d'esplai i n'articula diferents dinàmiques territorials a través del treball en xarxa. Treballa perquè els infants, el jovent i les famílies esdevinguin ciutadans i ciutadanes compromeses amb un món millor.

Federació de Centres Juvenils Don Bosco de Catalunya

Pl. Artós, 4
08017 Barcelona
Tel.: 93 205 23 72
info@federaciondonbosco.com

www.federaciondonbosco.com

La Federació de Centres Juvenils Don Bosco de Catalunya és una associació sense ànim de lucre, promoguda per tres grups de la Família Salesiana amb la finalitat d'oferir un servei de qualitat d'educació en el temps lliure promovent l'educació integral dels infants, adolescents i joves, en especial dels més pobres, des d'una educació: centrada en la persona que s'insereix en la societat i la transforma, fonamentada en la fe i els valors evangèlics i segons l'estil educatiu de Don Bosco.

Moviment de Centres d'Esplais Cristians Catalans (MCECC)

c. Numància, 149 – 151
08029 – Barcelona
Tel.: 934 100 100
mcec@peretarres.org
www.peretarres.org/mcec

El Moviment de Centres d'Esplai Cristians Catalans (MCECC) és una federació de centres d'educació en el lleure presents a les diferents diòcesis catalanes.

Els esplais del MCECC intervenen educativament per ajudar a viure una experiència de temps lliure amb sentit a través de la promoció de l'educació en el lleure des d'una visió integral de la persona; la transformació en instruments d'acció pastoral, al servei de l'Església, per transmetre els valors de l'humanisme cristià; la potenciació de l'associacionisme infantil, juvenil i del voluntariat; la consciència de pertànyer a un Moviment català, arrelat en el nostre país, amb voluntat de creixement i la transformació del nostre entorn des de la pròpia acció i a partir del compromís i la responsabilitat.

El MCECC treballa amb i per als esplais partint, sempre, d'una proposta educativa compartida.

YMCA- Barcelona

c. Terol, 40
08012 - Barcelona
Tel.: 932 853 475
barcelona@ymca.es
www.ymca.es

YMCA és un moviment mundial de persones que s'uneixen pel compromís compartit d'enfortir, acompanyar i donar eines als joves perquè, amb ells i des d'ells, millori la societat. Treballa per desenvolupar el potencial d'infants i joves, afavorir un entorn adequat per al seu creixement i fomentar la responsabilitat social.